

Ta'limida ixtisoslik fanlarini zamonaviy o'qitishdagi tajribalari tahlili

Feruza Kamolovna Azimova
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

Annotatsiya: Maqolada asosan zamonaviy darslar uchun o'zlashtirish, qismlarga ajratish, takrorlash va mustahkamlash, yangi o'quv materialini egallash hamda uni amaliy jihatdan qo'llash bilan bog'liq ravishda oldin o'rganilganlarni nazorat etish kabi tarkibiy qismlarning o'zaro bog'liqliklari zamonaviy ta'lim nima, an'anaviy ta'limning zamonaviy ta'limdan farqi kabi savollarga javoblar keltirilgan.

Kalit sozlar: interaktiv, kompetent, didaktik, motivatsiya, kosmik o'rganish, proyektor, ijtimoiy faol, virtual ta'lim.

Analysis of experiences in modern teaching of specialized subjects in education

Feruza Kamolovna Azimova
Bukhara Institute of Engineering and Technology

Abstract: The article focuses on the interrelationship of such components as acquisition, dissection, repetition and reinforcement, acquisition of new educational material and control of previously learned in connection with its practical application for modern lessons. Answers to questions like what is modern education, the difference between traditional education and modern education are given.

Keywords: interactive, competent, didactic, motivation, spatial learning, projector, social activist, virtual education.

Kirish

Innovatsion ta'lim muhitini yaratish, uni xalqaro andozalarga to'liq mosligini ta'minlash yoshlarimizni bugungi tez o'zgaruvchan ijtimoiy hayotga muvaffaqiyatli ijtimoiylashtirishning muhim omilidir. «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»ni amalga oshirish uzluksiz ta'lim tizimining tuzilmasi hamda mazmunini zamonaviy fan yutuqlari va ijtimoiy tajriba asosida takomillashtirishni ko'zda tutadi. Buning uchun, avvalo, barcha ta'lim muassasalaridagi dars jarayonlarini ilg'or, ilmiyuslubiy jihatdan asoslangan zamonaviy uslubiyot bilan ta'minlash lozim. Yosh avlodga ta'lim-tarbiya berishning maqsadi, vazifalari, mazmunini yangilash tizimi oldida turgan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Barchamiz bugun chuqur anglab oldik-faqatgina

zamonaviy asosda ta'lim-tarbiya olgan, jahonning manaman degan mamlakatlaridagi tengdoshlari bilan bellasha oladigan, jismoniy va ma'naviy jihatdan barkamol yoshlar biz boshlagan ishlarni munosib davom ettirish va yangi bosqichga ko'tarishga qodir bo'ladi.

Kadrlar tayyorlash milliy modelining maqsadi.

Uning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iboratdir:

- ✓ Shaxs;
- ✓ Davlat va jamiyat;
- ✓ Uzluksiz ta'lim;
- ✓ Fan;
- ✓ Ishlab chiqarish.

Mazkur milliy modelning asosiy elementlaridan biri bo'lgan uzluksiz ta'lim ijodkor, ijtimoiy faol, ma'naviy boy shaxs shakllanishi va yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar ildam tayyorlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi.

Kadrlar tayyorlash milliy modelining o'ziga xos xususiyati mustaqil ravishdagi to'kkiz yillik umumiy o'rta hamda uch yillik o'rta maxsus, OTM ta'limini joriy etishdan iboratdir [1].

Hozirgi paytda oliy va ta'lim muassasalari va OTMda maxsus fanlar o'qitish metodikasi, o'qitish jarayonida yangi pedagogik va axborot texnologiyalarini qo'llash, o'quv uslubiy ta'minot muammolariga qaratilgan bir necha diqqatga sazovar ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, OTM tizimini takomillashtirish hamda ularning o'quv tarbiya jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tadbiiq etish maqsadida xorijiy mamlakatlarning etuk mutaxasislari va malakali pedagoglari ishtirokida seminarlar, ilmiy- amaliy anjumanlar o'tkazildimoqda.

Zamonaviy ta'lim nima?

Zamonaviy ta'lim - bu XXI-asrda maktab va o'quv muassasalarida o'qitiladigan ta'limning eng yangi va zamonaviy versiyasi. Zamonaviy ta'lim nafaqat savdo, fan va san'atning taniqli ilmiy fanlariga qaratilgan, balki o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, hayotiy ko'nikmalar, ta'lim, tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Biz hammamiz o'qituvchiga yo'naltirilgan sinfda o'qiganmiz, bu tizimda o'qituvchi birinchi bo'lib, talabalar chiroyli tartibda o'tirishadi, ma'ruzani tinglaydilar va yozuvlar yozadilar. Bu tizim, ma'lum darajada, hali ham bizning ta'lim tizimining asosiy qismini tashkil etdi. Maktablar o'nlab yillar davomida bunga tayangan va yaqinda faqat katta o'zgarishlarga duch kelgan.

Zamonaviy ta'limning asosiy maqsadlari:

✓ O'quvchilarda muhim hayotiy ko'nikmalarni, tanqidiy fikrlashni, qaror qabul qilish ko'nikmalarini va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish.

✓ O'quvchilarda xilma -xillik, inklyuzivlik, rahmdillik va mas'uliyat tuyg'usiga ijobiy yondashishni osonlashtirish.

✓ Qiziqarli va qiziqarli o'quv jarayonini yaratish uchun.

✓ Kontseptsiyalarni real hayotda qo'llashga asosiy e'tiborni qaratib, o'quv muhitini tajribali qilish uchun ta'lim texnologiyalarini kiritish.

✓ Ta'lim va ta'lim dunyoning istalgan burchagiga jismoniy sinflar yoki onlayn ta'lim orqali kirishini ta'minlash.

✓ O'qituvchi va o'quvchi o'rtasida teng munosabatlarni o'rnatish va o'quvchilarning qiziquvchanligini oshirish, ularni passiv an'anaviy yondashuvdan ko'ra, so'rash va savol berishga o'rgatish [2].

Zamonaviy ta'lim haqida eslatmalar

O'qitish uslublari yillar davomida sezilarli darajada o'zgardi. Ta'lim berishning an'anaviy usuli asosan o'qish va yodlash usullaridan foydalanadi, zamonaviy ta'lim esa samarali o'qishning interaktiv usullarini o'z ichiga oladi.

Ushbu ilg'or markirovka usuli bilan talabalar ballar bosimidan xalos bo'lishadi va o'qituvchilar, shuningdek, talabaning ko'proq ishlashi kerak bo'lgan va talabaning yaxshiroq ishlashiga yordam berishi mumkin bo'lgan joylarni ajratib ko'rsatishadi [3].

Zamonaviy ta'lim: Tahlillar

Bu usulning maqsadi ularning o'quv qobiliyatini yaxshilashdir. Aytilishicha, jismoniy mashqlar miya hujayralariga kursni eslab qolishlari kerak bo'lgan aloqa o'rnatishga yordam beradi. Bundan tashqari, bu odamlarga dam olishga imkon beradigan qo'shimcha afzalliklarga ega [4].

Zamonaviy ta'lim turli xil kompyuter texnologiyalari, Internet, proyektor taqdimotlari yordamida o'quvchilar uchun qiziqarli va interaktiv bo'ladi. Bu talabalarni haqiqiy dunyo bilan shug'ullanishga, hayotning turli sohalarida sodir bo'layotgan hamma narsani tahlil qilishga undaydi. Talabalar tegishli sohalar va sohalarga olib boriladi, u yerda ular nazariy jihatdan o'rgangan tushunchalarini amalda qo'llanishiga guvoh bo'lishadi [5]. Bu usullar ta'lim sifatini yaxshilashga va o'quvchilarning faolligini oshirishga yordam beradi.

Kasbiy tayyorgarlik yo'nalishi bo'yicha liderlik sifatleri - o'qitiladigan fan mansub bo'lgan tarmoq bilimlar sohasining tarixi va rivojlanish istiqbollari; - o'qitiladigan fanning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi; - «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun haqida; - «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da belgilangan maqsad va vazifalar haqida; - o'qitadigan fani bo'yicha o'quv dasturini; - o'z fani va tegishli tarmoqning zamonaviy ilmiy va amaliy yutuqlarini; - dars beradigan fanining tushunchalari, atamalari va ta'riflari, qonuniyatlari, tamoyillari, usullari va uslublarini; - ilmiy-amaliy ijodiyot metodologiyasini;

Ta'lim sifati pedagogik monitoring texnologiyasi. Texnologik yondashuv zamonaviy pedagogikada metodologik tadqiqotlarning muqim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi va u pedagogik jarayonlarni tashkil etishda zaruriy bilish bosqichi va bajariladigan xatti-harakatlar ketma-ketligini aniqlab beradi. Uning vositalari orqali pedagogik tizim elementlari tahlilidan jarayonlarni loyihalashtirish, ularni rostdash va boshqarishga o'tish amalga oshiriladi [8, 9, 10]. Umumiy ma'noda texnologiya qo'yilgan maqsadga erishish uchun faoliyatni tashkil etish usuli sifatida qaraladi.

Zamonaviy darslar uchun o'zlashtirish, qismlarga ajratish, takrorlash va mustahkamlash, yangi o'quv materialini egallash hamda uni amaliy jihatdan qo'llash bilan bog'liq ravishda oldin o'rganilganlarni nazorat etish kabi tarkibiy qismlarning o'zaro bog'liqliklari xarakterlidir. O'quvchilarning mustaqil ishlari faqatgina takrorlash va mustahkamlash bosqichlaridagina emas, balki yangi materialni o'rganish davomidayoq tashkil etiladi, bu orqali o'qitish bilan o'rganish orasida, siifnning jamoaviy ishi bilan o'quvchining individual (yakka holdagi) ishi orasidagi mustahkam bog'liqlik amalga oshiriladi [6, 7]. Oldinga qo'yilgan didaktik vazifalarni hal etishning yo'llariga bog'liq holda dars qurilish tartibining ayrim bosqichlari qisqarishi va kengayishi, o'qitish usullari hamda har xil metodlarning vazifalari, o'rni o'zgarishi mumkin. Shuning uchun zamonaviy darsning tarkibiy tuzilishi o'qituvchilarning boshqaruvchilik roli va o'quvchilarning anglash faoliyatlarini tashkil etishning o'ziga xosligini aks ettira turib, juda ham turli-tuman shakldaligi bilan farq qiladi.

Shaxsning o'z-o'zini takomillashtirish kompetentligi ma'naviy, motivatsion, intellektual va amaliy jihatdan o'z-o'zini rivojlanitirish, irodaviy va xissiy jihatdan o'z-o'zini boshqara olish qaratilgan. Kasbiy kompetentning rivojlanishi - bu ijodiy rivojlanish, pedagog atrofda o'zgarishlarga tez moslasha olish va boshqarish, tez kirishish qobiliyati, jarayonning ijtimoiy - iqtisodiy va ma'naviy rivojlanishi pedagogning kasbiy darajasiga bog'liq. zamonaviy tizimida bo'lgan o'zgarishlar, o'qituvchining malaka oshirishga va o'zining kasbiy qobiliyatlarini oshirishga majbur qiladi, bu degani o'zining metodik kompetentini oshirishga majburligidir [12, 13, 14]. Zamonaviy ma'lumotning asosiy maqsadi jamiyatning, davlatning, shaxsning zamonaviy tarbiyalarga mos bo'lishi, har tomonlama rivojlangan shaxsni tarbiyalash. Kasb ta'limi o'qituvchisini metodik kompetentligini shakllantirishda pedagogik hamda texnik-texnologik muammoli vaziyatni pedagogik jarayonni hosil qilishga imkon beruvchi, sharoitlarning to'plami sifatida qayd etiladi. Pedagogik sharoitlar mazkur jarayonni yuzaga keltiribgina qolmay, balki uning mavjud holatini ham belgilaydi. Kasb ta'limi o'qituvchisini metodik kompetentligini shakllantirish bosqichma-bosqich, pedagogik turkum fanlarining integratsiyasi, ya'ni didaktik sintezni va fanlararo aloqadorlik darajasida faoliyatida pedagogik hamda muammoli - vaziyatli topshiriqlarni yechish orqali amalga oshiriladi.

Xulosa

Xulasa qilib shuni aytish kerakki, fan va texnologiyalarning rivoji, talabidan hamda mehnat bozorining kadrlarga qo'yayotgan dolzarb talablaridan kelib chiqqan holda, ta'lim tizimining sifatini yanada takomillashtirish borasidagi izlanishlar shuni ko'rsatmoqdaki an'anaviy ta'llimdan bosqichma - bosqich vos kechish va zamonaviy ta'limga o'tishni taqozo etmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimda bo'lgan o'zgarishlar, o'qituvchining malaka oshirishga va o'zining kasbiy qobiliyatlarini oshirishga majbur qiladi, bu degani o'zining metodik kompetentini oshirishiga majburligidir. Demak yosh avlodni har tamonlama bilimli va iqtidorli, intellekt qilib tarbiyalashda ta'limga zaamonaviy yondashish asosiy vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anvarovich, A. A., Djurayevna, T. G., & Gulomovna, M. M. THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF USING THE VISUAL-COGNITIVE APPROACH IN HIGHER EDUCATION.
2. Khamidov Jalil Abdurasulovich, Khujjiev Mamurjon Yangiboevich, Alimov Azam Anvarovich, Gafforov Alisher Xolmurodovich, Khamidov Odil Abdurasulovich. "OPPORTUNITIES AND RESULTS TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF MULTIMEDIA TEACHING IN HIGHER EDUCATION." *Journal of Critical Reviews* 7 (2020), 89-93. doi:10.31838/jcr.07.14.13
3. Alimov, A. A. (2016). Improving the Training the Future Teachers of Special Disciplines in Uzbekistan. *Eastern European Scientific Journal*, (1), 113-117.
4. Хўжжиев, М. Я. (2020). ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МУЛЬТИМЕДИА В ПРОЦЕССЕ УРОКА. *Universum: психология и образование*, (1), 10-13.
5. Barakaev, N., Mirzaev, O., Toirov, B., & Alimov, A. (2021, April). Justification of the parameters of parts of a walnut cracking machine. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1889, No. 2, p. 022061). IOP Publishing.
6. Abdurasulovich, K. J., Anvarovich, A. A., Mamatkulovich, Y. U., Yangiboevich, K., & Sobirovna, M. M. (2020). THE ADVANTAGES OF THE METHODOLOGY OF PREPARING STUDENTS FOR INNOVATIVE ACTIVITY ON THE BASIS OF VISUAL TEACHING OF SPECIAL DISCIPLINES. *Journal of Critical Reviews*, 7(14), 1244-1251.
7. Maxmudovich, X. M., Kuchkorovich, J. A., & Xo'jjiyev, M. (2021). Technology of using E-learning modeling programs in teaching special subjects in professional education. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 5403-5411.
8. Anvarovich, A. A., & Faxritdinova, T. S. (2021, October). FOREIGN EXPERIENCES IN MODERN TEACHING OF SPECIALTIES IN ENGINEERING. In *Archive of Conferences* (pp. 192-198).

9. TAMOYILLARI, B. A. O. D. MASOFAVIY TA'LIM ORQALI UMUMKASBIY VA IXTISOSLIK FANLARINI KOGNITIV-VIZUAL YONDASHISH ORQALI, TALABALAR.

10. Toirov, B. B., Khamidov, Y. Y., & Asadova, Z. A. (2019). INNOVATIVE TRAINING TECHNOLOGIES. BULLETIN OF MASTER'S,(5-3), 117.

11. Алимов, А. А., Тоиров, Б. Б., & Савриева, И. Б. (2020). УМУМКАСБИЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БАҲОЛАШ. Science and Education, 1(8), 199-206.

12. Toirov, B. B. (2021). AXBOROT TEXNOLOGIYALARI MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISH VOSITASI SIFATIDA. Science and Education, 2(2), 338-343.

13. Tosheva, G. D., & Toirov, B. B. (2020). INNOVATION TECHNOLOGIYALAR TA'LIM TARAQQIYOTINING ASOSIY KUCHI VA TUTGAN O'RNI. Science and Education, 1(8), 222-228.

14. Муминжонова, М. Г., & Тоиров, Б. Б. (2020). ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ЎҚУВ МАҚСАДИ ВАТУРЛАРИНИ ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВЛАР АСОСИДА ТАНЛАШ ОМИЛЛАРИ. Science and Education, 1(8), 177-183.